



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
Iesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

XVIII. Explicatur sententia Ecclesiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

non posse Lutheranos euadere, quin cogatur admittere consecrationem Papistarum, nisi ponatur ista Vbiquitas. Itaque videmus, Vbiquitatem non per se placere, sed solum quia non habent quod dicant, quando ab eis petitur, unde fiat, ut corpus Domini sit in Eucharistia, si reicitur consecratio.

Illyricus autem in lib. de mystica, Sacramentali, & externa presentia corporis Domini in Cœna, dicit oportere admittere Christi presentiam in Ecclesia, etiam hic in terris secundum humanam naturam, quia alioqui Ecclesia careret capite, & cogeretur admittere eius Vicarium, id est, Papam. Quare Vbiquitas ista, non idem placuit Illyrico, quia sit in se valde speciosa, sed quia videtur conferre aliquid contra Papam.

Kemnitius quoque in 2. par. Examinis, cap. 4. sels. 13. & lib. Concordiæ in præfatione, monent, fundamentum presentie corporis Domini in Eucharistia non esse ponendum in Vbiquitate, sed in verbis Domini: *Hoc est corpus meum*; & tamen postea, cum ad rem venit, quia non possunt reddere ullam rationem illius presentie, cum reiecerint consecrationem, ad Vbiquitatem confugiunt, eamque totis viribus tuentur. Sed de his satis.

CAPVT XVIII.

Explicatur sententia Ecclesiæ.

RRORIBVS confutatis, explicanda, & confirmanda est veritas. Ecclesiæ igitur sententia est, rationem proximam, & propriam cur sit in Eucharistia verum Domini corpus, non esse assumptionem panis ad personam Verbi, neque Vbiquitatem, neque simplicem, & quasi localem unionem panis cum corpore, neque mutationem partialem panis in corpus, sed totalem conuersionem substantiæ panis & vini in corpus & sanguinem Domini. Et quamuis in hoc Theologi conueniant ob Conuersionem, & Ecclesiæ auctoritatem, tamen in modo explicandi non nihil discrepant. Sequar autem in hoc mysterio explicandam communiorem, & tutiorem viam S. Thomæ, atque aliorum grauiorum Theologorum.

Igitur tria sunt obseruanda. PRIMVM est, ad veram conuersionem quatuor conditiones requiri. PRIMA, ut aliquid desinat esse: non enim est intelligibile, ut vnum conuertatur in aliud, nisi id quod conuertitur, desinat esse, quod antea erat.

Hic

Hinc Augustinus lib. 18. de ciuit. Dei, cap. 18. docet, non fuisse veras conuersiones illas, quas Gentiles iactabant factas à suis Magis, vel Diis, vt Arcadum in lupos, fociorum Diomedis in aues, fociorum Vlyssis in varias bestias, Iphigeniæ in ceruam, & alias similes. nam cum Iphigenia inuenta esset alibi viua, post conuersionem in ceruam, intelligi potuit non eam verè conuersam fuisse, sed Dæmonis arte subito inde adductam, & in eius locum ceruam substitutam.

Si **O B I E C T A S**, in conuersione vxoris Loth in statuam salis, nulla pars substantiæ illius fœminæ periit, sed tantum translata est anima in alium locum, & in materia eius introducta est forma salis: & tamen ea verissima conuersio fuit. **R E S P O N D E O**; Conuersio non requirit vt desinat esse, nisi id, q̄ conuertitur. Quare si id q̄ conuertitur, sit aliquod compositum, satis est si desinat esse ipsum compositum; etiamsi fortè pars aliqua, vel etiam omnes, post dissolutionem compositi maneat. Ita igitur vera cõuersio fuit vxoris Loth, quia illud compositum, id est, illud corpus carneum, & illud animal rationale, verè desit esse: quomodo etiam Philosophi verè dicunt, conuerti aquam in aërem, licet materia remaneat; quia quod conuertitur est aqua, non materia, & verè post conuersionem nõ remanet aliquid, quod sit aqua, vel quod fuerit aqua. At si id quod conuertitur, non solum sit compositum, sed etiam partes eius, tunc etiam partes debet simpliciter desinere esse; & hoc fit in Eucharistia. Nam idè Concilium Tridentinum dixit, conuersionem fieri totius substantiæ panis, id est, tam formæ, quàm materiæ.

S E C V N D A conditio est, vt aliquid succedat in locum eius, quod desinit esse; alioqui non esset conuersio, sed corruptio, vel annihilatio, si terminus illius actionis esset non esse rei. Atque hoc significamus cum dicimus, vnum conuerti in alterum, siue quod fuit vnum, nunc esse alterum: indicamus enim his sententiis vnum alteri successisse.

Hinc intelligimus inanem, & superuacaneam fuisse Caietani subtilitatem, in comment. sancti Thomæ 3. part. quæst. 75. art. 4. vbi concedit quidem nullam partem substantiæ panis remanere post consecrationem, & tamen docet remanere id quod fuit panis, nimirum vt verè dici possit; Quod fuit panis, nunc est corpus Christi. Sed non erat opus ista speculatione: verè enim dici potest; Quod fuit panis, est corpus Christi; licet nihil omninò maneat, quod prius fuerit panis. Nam ille senten-

sententiæ ex communi modo loquendi, significant solum, id quod conuertitur, non desinere in nihil, sed in aliquid, quod ei succedit. Hoc enim modo sine vlllo mysterio, dicunt de naturalibus mutationibus Philosophi; Quod fuit lignum, nunc est ignis, & quod fuit aqua, nunc est aër: & tamen nihil manet, quod prius fuerit lignum, vel aqua; materia enim quæ manet, nunquam fuit lignum, vel aqua.

TERTIA conditio est, vt sit connexio quædam, & dependentia inter desitionem vnius, & successionem alterius, ita vt vnum desinat, vt alterum succedat, & vt desitionis fiat successio. Nam si ista non essent connexa, non esset vna actio, quam dici posset conuersio, sed essent duæ actiones per accidentia concomitantes, quarum vna annihilatio, altera creatio diceretur. Vt exempli gratia; Si Deus annihilasset vxorem Loth, & deinde vbi illa fuerat, creasset statuam salis, nulla esset conuersio. At conuersio fuit, quia illa ipsa actio, per quam desinit esse vxor Loth, introduxit in eius locum statuam salis.

Atque hinc intelligi potest, cur panis in Eucharistia reuera non annihilatur, licet nihil eius remaneat post consecrationem, quia nimirum actio per quam panis desinit esse, non terminatur ad nihil, sed ad aliquid, nimirum ad corpus Domini; annihilatio autem est actio, quæ terminatur ad nihil. Quod etiam cernimus in naturali transmutatione. Nam cum aqua vertitur in aërem, nihil prorsus remanet formæ aquæ, tamen ea forma non annihilatur; quia actio, qua illa destruitur, non terminatur ad non esse illius formæ, sed ad esse formæ aëris: nam ab eodem agente, eadem actione, & iisdem dispositionibus, vna pellitur, & alia introducitur, immò vna pellitur, vt alia introducatur. Quod enim quidam dicunt, non annihilari formam aquæ, quia remanet in potentia materiæ, inane est. Siquidem in potentia materiæ quidem forma aquæ in vniuersum, sed non illa singularis forma, quæ tunc corrumpitur, cum generatur aër: illa enim nusquam manet, nisi in potentia Dei obiectiua. Sed hoc non impedit annihilationem, alioqui nihil annihilari posset.

QUARTA conditio est, vt tam terminus à quo, quam terminus ad quem, sit verè positiuus. In hoc enim distinguitur perfecta conuersio, non solum à creatione, & annihilatione, sed etiam à naturali conuersione, licet ex vno fiat aliud, vt aqua aër, & pròinde sit aliquando vterq; terminus positiuus.

tamen quia non introducitur forma aëris in materia aquæ, nisi prius ea disposita sit per certas qualitates; inde est quod præcedit priuatio formæ aëris in materia aquæ, ipsam introductionem formæ aëris: tunc enim materia dicitur priuata, cum habet dispositionem ad formam. Itaque terminus à quo in tali conuersione, non tam est aqua, quam priuatio aëris, & proinde terminus à quo non est positivus, sed priuatiuus propriè loquendo. At in conuersionibus supernaturalibus, qualis fuit vxoris Loth in statuam salis, & aquæ in vinum in Cana Galilææ, & virgæ in draconem tempore Mosis, vterq; terminus propriè positivus erat. Non enim Deus disposuit materiam vxoris Loth, ad formam salis recipiendam, aut aquæ materiam ad formam vini, aut virgæ ad formam draconis, sed in momento effecit, vt vnum desineret in ordine ad alterius successione: atque ita non fuit facta statua illa, aut vinum, aut draco ex materia habente priuationem, sed ex materia habente formam contrariam.

Ex quo intelligimus conuersionem panis in corpus Domini esse perfectissimam conuersionem, & distinguere ab omnibus aliis mutationibus, sed similiorem tamen esse conuersionibus supernaturalibus iam dictis, quam vllis aliis: solùm enim in duobus ab his distinguitur. PRIMO, quod in illis conuersionibus probabile est materiam primam mansisse sub vtroque termino, in hac autem certum est non manere. SECUNDO, quod in illis accidentia, aut omnia, aut aliqua mutata sunt cum forma substantiali, in hac autem omnia accidentia remanent, quæ prius erant, sola substantiali mutata. Hæc igitur dicta sint de conditionibus, & natura conuersionis.

SECUNDO notandum est. Ad veram conuersionem non requiri, vt id, in quod aliquid conuertitur, de nouo producat, sed satis esse si vnum alteri succedat (vt diximus) siue id tunc producat, siue aliundè adducatur, siue alio modo id fiat. Tribus enim modis fieri potest conuersio. NAM si terminus ad quem non existat, vt conuersionis, necessariò producat, & inde vocatur à quibusdam ea conuersio productiua; qualis fuit conuersio aquæ in vinum in Cana Galilææ, & aliæ permultæ. SI verò terminus ad quem existat, sed non in eo loco, vbi est terminus à quo, tunc vt conuersionis adducetur ad eum locum, & inde vocatur ea conuersio adductiua: talis ferè est conuersio cibi in hominem per nutritionem; nam anima non produ-

producitur, sed tantum per nutritionem fit, ut incipiat esse ea materia, ubi antea erat forma cibi. Si denique terminus quem existat, & in ipso loco eodem, ubi est terminus a quo, verbi gratia, si duo corpora æqualia se penetrent, & vnum in uina virtute totaliter vertatur in aliud, tunc ut conuersio non producet, neque adducet terminus ad quem, sed solum conseruabitur, & inde dicitur ea conuersio conseruatiua: nam cum non possint naturaliter duo corpora simul esse, si Deus vnum interimeret, ut alterum naturaliter ibi seruari diceretur vnum in alterum conuerti, ex eo quod vnum diceretur esse, ut alterum permaneret in esse.

Ex his colligimus conuersionem panis in corpus Domini non esse productiuam, nec conseruatiuam, sed adductiuam. Nam corpus Domini præexistit ante conuersionem, sed non sub speciebus panis: conuersio igitur non facit, ut corpus Christi simpliciter esse incipiat, sed ut incipiat esse sub speciebus panis. Porro adductiuam vocamus istam conuersionem, quia corpus Christi per hanc adductionem deserat suum locum in cælo, vel quia per motum localem huc de cælo adducatur, sed solum quia per eam fit, ut corpus Christi, quod antea solum erat in cælo, iam etiam sit sub speciebus panis, non solum sub illis sit per simplicem præsentiam, siue coexistentiam, sed etiam per unionem quandam, qualis erat in substantia panis, & accidentia panis, excepta tamen inhaerentia: de qua replura infra dicemus.

SED obiiciet aliquis. Si per conuersionem istam non producit corpus Christi, sed tantum sit præsens; ergo terminus ad quem, non est substantia, sed accidens; ergo conuersio non substantialis, sed accidentalis est.

Respondeo PRIMO, in conuersione attenditur præcipuus terminus à quo, sicut in corruptione, & annihilatione: id enim conuertitur, quod desinit esse. Cum ergo panis substantialiter mutetur, hæc conuersio substantialis, non accidentalis dicenda est. SECUNDO etiam terminus ad quem, est substantia. Non enim per conuersionem istam fit præsentia relationes enim non fiunt, sed consequuntur) sed fit, ut corpus Christi succedat pani: proinde substantia in substantiam transmutatur, & substantia substantiæ succedit non enim panis conuertitur in præsentiam corporis Domini, sed in ipsum corpus Domini.

TERTIO notandum est. Subiectum in quo recipitur actio diuina huius conuersionis, partim esse panem, partim corpus Christi. Nam illa actio, vt conuersio, in pane recipitur; panis enim est, qui conuertitur, proinde panis solus mutatur substantialiter. At illa eadem actio, vt adductiua corporis Christi, in ipso Christi corpore recipitur: illud enim est, quod adducitur, id est, acquirit esse sub speciebus panis, quod antea non habebat.

Quod autem S. Thomas, & alij dicunt, corpus Christi incipere esse in Sacramento, non per mutationem sui, sed per mutationem panis in ipsum, verum est, sed intelligi debet de mutatione deperditiuâ; nō autem de omni mutatione. NAM verè corpus Christi quod est in cœlo, non mutat, nec substantiam, nec vlla accidentia, nec ipsum etiam locum; tamen acquirit aliquid quod non habebat, nimirū esse Sacramentale, quod sine aliqua mutatione intelligi nequit. Nam si absque conuersione vlla in ipsum, idem corpus Domini in cœlo manens, poneretur à Deo etiam in terra, quod fieri posse nos supra docuimus; immò & factum esse probauimus ex apparitionibus Domini post ascensionem: certè negari non possit, quin actio Dei, qua illud corpus in terra poneretur, in ipso corpore, tanquam in subiecto reciperetur, & proinde ipsum corpus aliquo modo mutaretur. Eodē igitur modo, cum per conuersionē panis, idem corpus in sacra hostia ponitur, actio illa in corpore Domini recipitur, non quidē vt conuersio, sed vt adductio est. PRAETEREA corpus Domini per illam conuersionem acquirit nouam, & realem relationem praesentiae, ad species panis, & ad altare: requiritur igitur aliquod fundamentum illius relationis, quod sanè aliud fingi non potest praeter mutationem aliquam. DENIQUE conuersio, quatenus panem destruit, non tam est actio, quam negatio actionis: Deus enim destruit panem, dum desinit eum conseruare. At per negationem nihil positiuè, & realiter fieri potest; ergo positio corporis Domini sub illis speciebus, quæ est quid positiuum, non fit ab illa conuersione, vt ea est in pane, sed vt est, & recipitur in corpore Christi.

DICES; Si panis destruitur per negationem actionis, & corpus Domini ponitur in Eucharistia per actionem positiuam; ergo transubstantiatio non est vna actio, sed continet duo quadam, nimirum negationem actionis, & actionem.

ZZ RESPON-

RESPONDEO; Transubstantiatio est vna actio, quia est eadem voluntas, seu volitio Dei, qua ipse vult non conferre panem, vt in eius locum ponatur corpus Domini.

CAPVT XIX.

Probat ex verbo Dei transubstantiatio.

NUNC tandem confirmanda est sententia Catholice Ecclesie, que docet, panem conuerteri in corpus Domini, & eam conuersionem esse propriam mutationem presentie corporis Domini in Eucharistia: ex quo simul confutabitur prima sententia Berengarianorum, quam etiam Lutherani sequuntur, de simplici coniunctione panis cum corpore Domini in hoc Sacramentum.

PRIMUM autem argumentum ducitur ex illis Domini verbis: *Accipite, & manducate, hoc est enim corpus meum.* Mat. 26. Hæc enim verba necessariò inferunt, aut veram mutationem panis, vt volunt Catholici, aut mutationem metaphoricam, vt volunt Calviniste, nullo autem modo sententiam Lutheranorum admittunt: nam Dominus accepit in manus panem, eumque benedixit, & dedit discipulis, & de eo dixit: *Hoc est corpus meum.* Itaque panem accepit, panem benedixit, panem dedit, & de pane dixit: *Hoc est corpus meum.* Vel igitur benedicendo mutauit in corpus re ipsa verè, & propriè, vel mutauit impropriè, & figuratè, addendo significationem, quam non habebat: vel nullo modo mutauit. Si mutauit re ipsa verè, & propriè, ergo panem mutatum dedit, & de pane mutato verissimè dixit: *Hoc est corpus meum,* id est, quod specie panis continetur, non est amplius panis, sed corpus, & hoc est quod dicunt Catholici. Si verò quis dicat, panem mutatum esse figuratè, tamen datus erit Apostolis panis, qui figuratè erit corpus Domini, & illa verba: *Hoc est corpus meum,* hunc sensum habebunt, Hic panis est figura corporis mei. Hæc autem sententia Sacramentarium, quam & nos, & Lutherani communi consensu reiicimus. Si quis denique dicat nullam fieri mutationem, is cogetur dicere, panem non mutatum datum esse Apostolis, & de illo esse dictum: *Hoc est corpus meum,* id est, Hic panis verus ac triticeus, verè, & propriè est corpus meum. At qui hoc nullo modo admitti potest, siue agamus de re ipsa, siue de propositione: nec enim vllò modo fieri potest, vt